

ชื่อผลงาน วิธีปฏิบัติที่ตอบสนองการดำเนินงานตามกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในชุมชนนาเคียน

วัตถุประสงค์

- 1) พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขในการดูแล ส่งเสริม พัฒนาคุณภาพผู้พิการในชุมชน
- 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว
- 3) สร้างองค์ความรู้จากการบูรณาการบริการวิชาการกับการวิจัยในชุมชน โดยสร้างรูปแบบการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชน และรูปแบบการดูแลผู้พิการด้วยระบบครอบครัววัฒนธรรม
- 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหมืองหัวทะเล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งโหนด วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช และโรงพยาบาลมหาราช นครศรีธรรมราชในการดูแลผู้พิการในชุมชนนาเคียน
- 5) เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยบูรณาการบริการวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอน

การดำเนินการ

วิทยาลัยดำเนินการตามแผน มีการสำรวจความต้องการของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหมืองหัวทะเล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งโหนด ผู้นำหมู่บ้าน แกนนำชุมชน โรงเรียน ผู้นำศาสนา ในการจัดทำประชาพิจารณ์ ค้นหาปัญหาชุมชนร่วมกัน และได้จัดทำบันทึกตกลงความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชนนาเคียน โดยกำหนดการดำเนินงาน เป็น 3 ระยะ ดังนี้

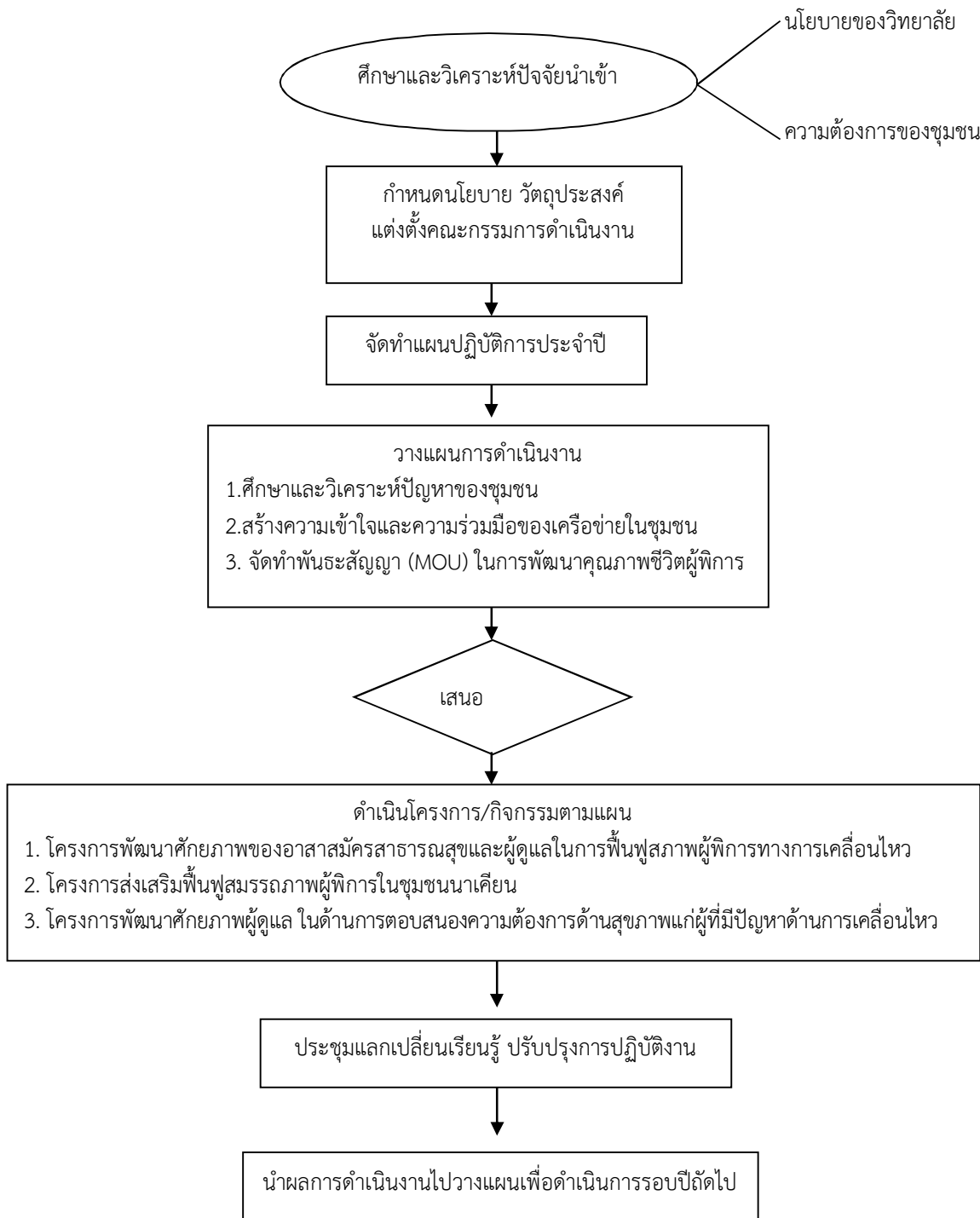
ระยะที่ 1 สร้างความรู้ โดยจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้ดูแลในการฟื้นฟูสภาพผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชนระหว่างเดือน มกราคม- กรกฎาคม 2553 ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน จำนวน 80,000 บาท ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้ดูแลในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชน มีผู้เข้าอบรม จำนวน 195 คน หลังจากนั้นได้จัดทีมจิตอาสา มีอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีจิตอาสา จำนวน 53 คน ลงปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพผู้พิการทางการเคลื่อนไหวที่บ้าน ร่วมกับ เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหมืองหัวทะเล จำนวน 5 คน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งโหนด จำนวน 5 คน อาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช จำนวน 20 คน นักศึกษา จำนวน 65 คน รวมทีมจิตอาสาทั้งหมด 148 คน และมีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว และนำผลของการประเมินไปปรับปรุงกระบวนการดูแลผู้พิการ ผลจากการดำเนินกิจกรรมโครงการ ทำให้ อสม. เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหว สามารถประสานงานกับโรงพยาบาลมหาราชในการพาผู้พิการไปตรวจเพื่อขึ้นทะเบียนผู้พิการ และเบิกอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการในการเคลื่อนไหวมาให้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชน ซึ่งจากการถอดบทเรียนประเมินผลโครงการ อสม. ต้องการความรู้ในการดูแลผู้พิการเพิ่มเติม นำไปสู่การจัดโครงการในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 สร้างความรัก โดยจัดทำโครงการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการในชุมชนนาเคียน โดยการจัดอบรมให้ความรู้แก่ อสม. เพิ่มเติมด้านการดูแลทางจิตใจ การใช้กระบวนการจิตปัญญาในการสื่อสารกับ

ผู้พิการและครอบครัว การดูแลตามหลักการทางศาสนา การดูแลโภชนาการ เพื่อให้ อสม. สามารถดูแลผู้พิการ ในชุมชนนาเคียนต่อเนื่องและยั่งยืน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพ อบต.นาเคียน จำนวน 110,650 บาท ในการบริหารจัดการโครงการ และเป็นค่าตอบแทนให้กับอาสาสมัครสาธารณสุข ในการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน และดำเนินงานต่อเนื่องจนถึง เดือน ธันวาคม 2553 และได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผลของการประเมินโครงการ อสม. ต้องการความรู้ ทักษะในการดูแลผู้พิการเบื้องต้น เช่น การพลิกตะแคงตัว การเช็ดตัว การสระผมบนเตียง นำไปสู่การจัด โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแล ในด้านการตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพแก่ผู้ที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว บูรณาการบริการวิชาการกับรายวิชาหลักการและเทคนิคการพยาบาล โดยจัดอบรม อสม. ชมรมจิตอาสาดูแลผู้ พิการ ให้มีความรู้และทักษะในการดูแลช่วยเหลือผู้พิการเบื้องต้น เช่น การเช็ดตัวบนเตียง การสระผม การนวด หลัง การพลิกตะแคงตัว โดยนักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้การให้บริการตามสภาพจริง จากการทำนิน กิจกรมโครงการในการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชนเป็นระยะเวลานาน ทำให้ อสม. มีความใกล้ชิด เข้าใจความรู้สึกของผู้พิการมากขึ้น อยากดูแลช่วยเหลือผู้พิการต่อไป จึงเกิดการก่อตั้งชมรมจิตอาสาดูแลผู้ พิการในชุมชนนาเคียนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้พิการในชุมชนนาเคียน ๒) สร้างจิตสำนึกด้านความรัก การช่วยเหลือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันและกันชุมชน และ ๓) เป็นพลัง ขับเคลื่อนให้เกิดโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่ชมรมได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้แก่ ๑) กิจกรรมการดูแลช่วยเหลือผู้พิการ โดยการท่ายาภาพบำบัด ให้ความรู้ คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ ปลอดภัยและเป็นกำลังใจให้ผู้พิการอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง ๒) กิจกรรมสืบค้นผู้พิการราย ใหม่เพื่อนำไปตรวจร่างกายและลงทะเบียนผู้พิการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ช่วยสำหรับผู้พิการ ๓) กิจกรรม จัดหาทุนในการดูแลผู้พิการและสร้างศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการของชุมชน ผลการประเมินถอดบทเรียน สะท้อนคิดของ อสม. จิตอาสาดูแลผู้พิการ รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน และผู้พิการต้องการมี รายได้จากการประกอบอาชีพ นำไปสู่การจัดโครงการในระยะที่ 3

ระยะที่ 3 สร้างคุณค่า โดยวิทยาลัยร่วมกับชมรมจิตอาสาดูแลผู้พิการตำบลนาเคียน ส้ารวจความ เป็นไปได้ในการส่งเสริมการสร้างอาชีพแก่ผู้พิการ และได้จัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพการทำไม้กลัดแก่ผู้พิการ โดยวิทยาลัยมอบทุนส่วนหนึ่งในการจัดซื้ออุปกรณ์ และส่งเสริมอาชีพการประกอบกระเทียม จากการติดตามเยี่ยม ประเมินคุณภาพชีวิตผู้พิการ และถอดบทเรียน พบว่า ผลของการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือและข้อของผู้พิการให้สามารถใช้งานได้ดีขึ้น

วิธีปฏิบัติตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ผลการดำเนินการ

จากการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการอย่างต่อเนื่อง วิทยาลัยได้มีการประเมินผลความสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ดังนี้

5.1 ร้อยละ 100 ของอาสาสมัครสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยของ ทักษะคติ ความรู้ความเข้าใจ และระดับความสามารถในการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้น

5.2 ร้อยละ 100 ของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน ดั้งนี้ สภาวะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้น

5.3 ร้อยละ 88.4 ของผู้ดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

5.4 ได้รูปแบบการดูแลผู้พิการในชุมชนนาเคียน และรูปแบบการดูแลด้วยระบบครอบครัวพหุวัฒนธรรม

5.5 เกิดเครือข่ายร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหมืองหัวทะเล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งโนนด วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช และโรงพยาบาลมหาราช นครศรีธรรมราช ในการดูแลผู้พิการในชุมชนนาเคียน โดยในการดำเนินงานดูแลผู้พิการ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียนจะเป็นผู้สนับสนุนเรื่องเงินงบประมาณ สถานที่ในการดำเนินโครงการ ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหมืองหัวทะเล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งโนนด และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ และโรงพยาบาลมหาราช นครศรีธรรมราช จะสนับสนุนในส่วนของวิทยากร การอำนวยความสะดวกในการรับรองเป็นผู้พิการ การร่วมตรวจเยี่ยมผู้พิการในชุมชน และการเบิกอุปกรณ์สำหรับผู้พิการ

5.6 ความสำเร็จของการบูรณาการบริการวิชาการ กับรรยายวิชาหลักการและเทคนิคการพยาบาล

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดโครงการ

1. เกิดชมรมจิตอาสาดูแลผู้พิการตำบลนาเคียน

จากการดำเนินงานร่วมกันของวิทยาลัย กับ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหมืองหัวทะเล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งโนนด ในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนนาเคียนตลอดระยะเวลา ๒ ปี พบว่าชุมชนมีผู้นำและสมาชิกที่มีการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อาสาสมัครสาธารณสุขมีกระบวนการแลกเปลี่ยนแนวคิด ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบ ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการก่อตั้งชมรมจิตอาสาดูแลผู้พิการในชุมชนนาเคียนขึ้น เพื่อให้การช่วยเหลือผู้พิการอย่างต่อเนื่อง

2. ได้องค์ความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.1) ระบบในการดูแลผู้พิการในชุมชน

ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองมากขึ้น และมีความรู้ในการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพและดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมากขึ้น ดังนั้นในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดูแลผู้พิการในชุมชนนาเคียนในระยะหลัง จึงมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนของการสำรวจผู้พิการในชุมชน การประสานงานเพื่อจดทะเบียนผู้พิการ การขอรับอุปกรณ์ช่วยเหลือในการเคลื่อนไหวแก่ผู้พิการ เช่น ไม้เท้า เหล็กสามขา แก้อั้วรถเข็น การรายงานผลการเยี่ยมผู้พิการ และการส่งต่อ

2.2) การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ข้อมันี้ จากการส่งเสริมอาชีพออกกระเทียม และทำไม้กััด

ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวส่วนใหญ่มักมีสาเหตุมาจากโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งส่งผลทำให้การควบคุมกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวของข้อเป็นไปด้วยความยากลำบาก การส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพทั่วไปจะเน้นการบริหารกล้ามเนื้อและข้อบริเวณส่วนต่างๆของร่างกายที่มีพยาธิสภาพโดยการเคลื่อนไหวในท่าต่างๆ

เช่น เขยียด งอ กางเข้า กางออก และหมุน ซึ่งจากการที่ผู้พิการได้รับการส่งเสริมอาชีพให้ปกกระเทียม ทำให้ไม่กล้าทำให้ได้ฝึกการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อและข้อเป็นประจำทุกวัน ผลของการที่ผู้พิการได้ปกกระเทียมไป 3 เดือน พบว่าการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อนิ้วมือและข้อนิ้วดีขึ้น อาการชาลดลง

2.3) นวัตกรรมจากชุมชน

เกิดนวัตกรรมในชุมชนในการดูแลผู้พิการ โดยผู้ดูแล และผู้พิการ ประยุกต์วัสดุ เครื่องใช้ในครัวเรือนมาช่วยในการดูแลผู้พิการ เช่น แก้วพลาสติกช่วยเดิน ส้วมมหัศจรรย์ ยางรัดสารพัดประโยชน์ นำเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการรายอื่นๆตามบริบทที่เหมาะสม

2.4) องค์ความรู้จากการวิจัยในชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ

วิจัยระบบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้พิการ : กรณีศึกษาในชุมชนนาเคียน ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการศึกษาถึงความรู้ ระดับการปฏิบัติงาน และแนวทางในการพัฒนาระบบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้พิการในชุมชนนาเคียน ผลของการศึกษาพบว่าความรู้และระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดูแลผู้พิการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.69$, $SD = .79$; $\bar{x} = 3.75$, $SD = .76$) อาสาสมัครที่มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีแนวทางในการพัฒนาระบบอาสาสมัครสาธารณสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 7.64$, $p < .05$) ผลจากการวิจัยนำไปสู่การปรับปรุงระบบอาสาสมัครสาธารณสุขในการดูแลผู้พิการในชุมชน

วิจัยรูปแบบการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชนด้วยระบบครอบครัวพัฒนาธรรม เพื่อศึกษา 1) รูปแบบการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชนที่สามารถนำไปใช้ได้จริง 2) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชนลดภาระของญาติและผู้ดูแล 3) ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่องลดการเกิดภาวะแทรกซ้อน 4) อาสาสมัครสาธารณสุขมีความพร้อมและมั่นใจในการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชน 5) สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข และผู้ดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชน และ 6) นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้สภาพจริงของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชน วิธีการดำเนินงานโดยลงศึกษาชุมชนและหาแนวร่วมในการดำเนินงาน จัดประชุมทีมงาน ค้นหาปัญหาอุปสรรค แนวทางในการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชน รับสมัครทีมจิตอาสาดูแลผู้พิการ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการดูแลผู้พิการ จัดระบบครอบครัวเสมือน ติดตามประเมินความสามารถของผู้พิการและแนวทางการฟื้นฟูสภาพผู้พิการทางการเคลื่อนไหวเป็นรายคน จัดทำแฟ้มครอบครัว ทีมร่วมดูแลผู้พิการบันทึกผลการเยี่ยม จัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงาน ผลของการดำเนินงาน ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวส่วนใหญ่ มีคะแนนความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันเพิ่มขึ้น ดัชนีสถานะสุขภาพเพิ่มขึ้น ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นในทุกด้าน และผู้ดูแลผู้พิการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการดูแลของทีมจิตอาสาในระดับมากที่สุด และจำนวนจิตอาสาในชุมชนเพิ่มขึ้น 10 คน ในรอบ 1 ปี ผลของการวิจัยได้รูปแบบการดูแลผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในชุมชนด้วยระบบครอบครัวพัฒนาธรรม และนำรูปแบบไปขยายสู่การดูแลผู้สูงอายุ